

Univerzita Palackého
v Olomouci

Univerzita Palackého
v Olomouci

Smlouva o péči o zdraví

Smluvní právo
JAN GREPL

Univerzita Palackého
v Olomouci

Mgr. Jan Grepl

- Advokátní kancelář JUDr. Ing. Ondřej Lichnovský
- Katedra soukromého práva a civilního procesu PF UP
- PRIGO – škola pro všechny generace

Právnická
fakulta

grepl@aklichnovsky.cz

www.greplak.cz

„Motto“

- **Přísahám při lékaři Apollonu, při Hygieii a Panacei, volám za svědky všechny bohy a bohyně, že ze všech sil a s plným svědomím budu plnit tento slib: *Aby nemocní opět nabyli zdraví, nařídím opatření podle svého nejlepšího vědění a posouzení a budu od nich vzdalovati všechno zlé a škodlivé.***
- **Pacient má právo na zachování své důstojnosti a důstojného odchodu, když již další léčba není zdravotně indikovaná.**

Vývoj zdravotnického práva

- Čl. 215: *Jestliže lékař provedl plnoprávnému občanovi bronzovým nožem obtížnou operaci a plnoprávného občana uzdraví, nebo bronzovým nožem otevře oboční oblouk plnoprávného občana a uzdraví oko plnoprávného občana, vezme deset šekelů stříbra.*
- Čl. 217: *Pokud je takto uzdraven něčí otrok, jeho pán zaplatí dva šekely stříbra.*

1686 BC

Vývoj zdravotnického práva

- Locatio – conductio rei
- Locatio – conductio operarum / mandatum
- Location – conductio operis

- **L'obligation de moyens**
- **L'obligation de résultat**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Vývoj zdravotnického práva

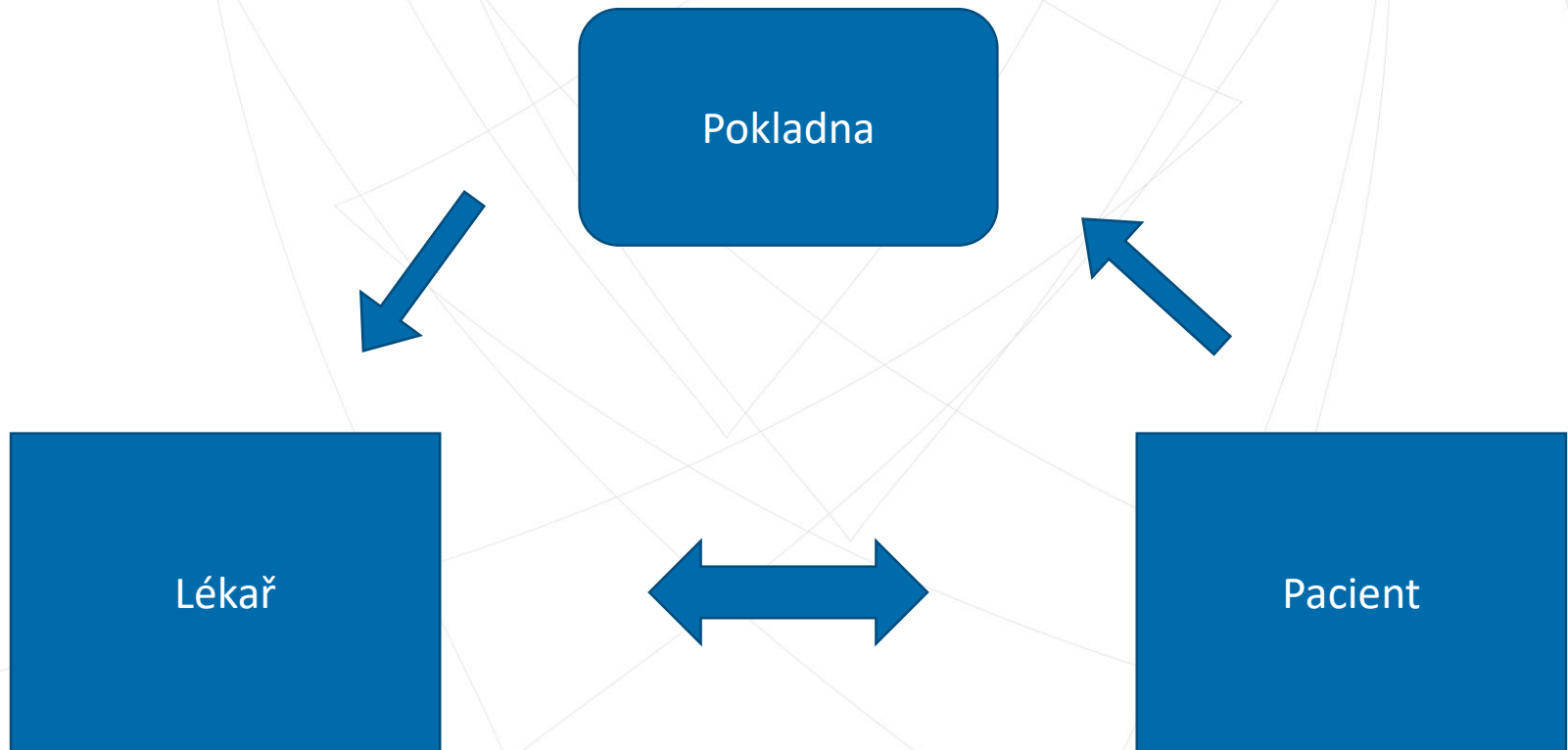
Lékař

Pacient

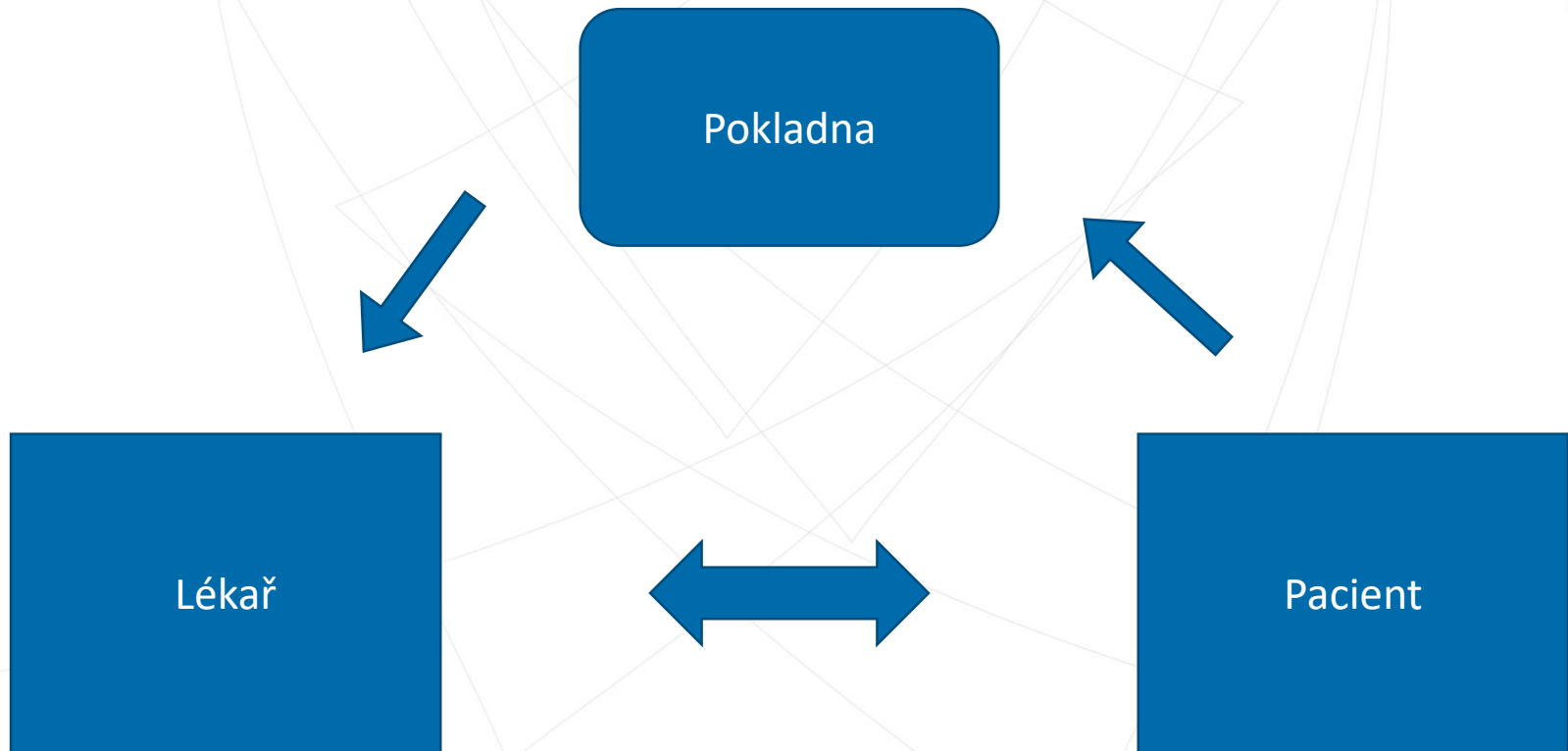
Vývoj zdravotnického práva

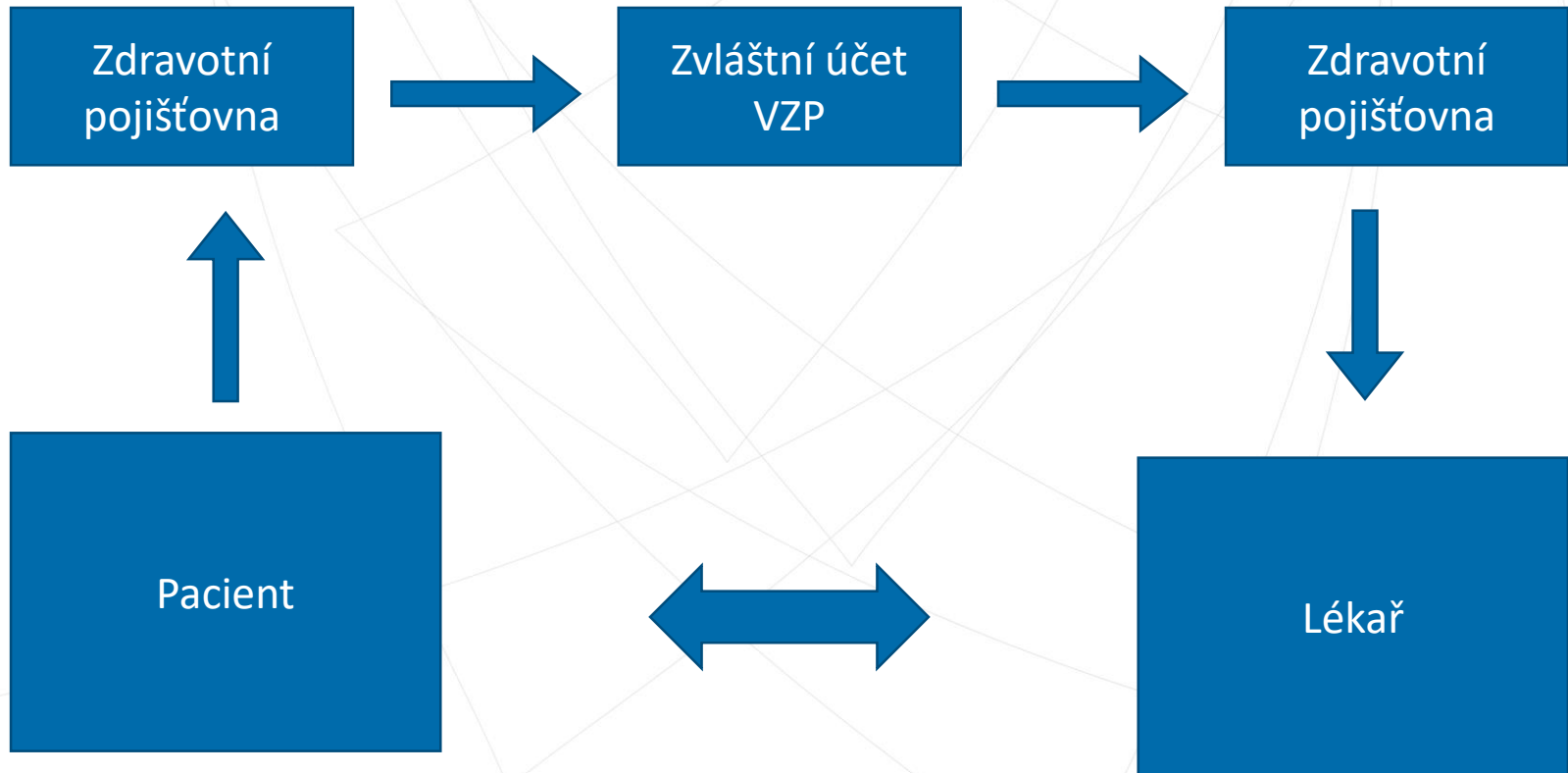

Vývoj zdravotnického práva

Vývoj zdravotnického práva

Prameny právní úpravy

- **Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu**
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (**ZZS**)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (**OZ**)

- Listina základních práv a svobod
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv
- Úmluva o biomedicíně

- Doporučení představenstva ČLK č. 1/2010, k postupu při rozhodování o změně léčby intenzivní na léčbu paliativní...

Vztah OZ a ZZS

- *Lex specialis derogat legi generali...?*
- Návrh zákona o zdravotních službách situaci podstatně mění, ale bude-li přijat, bude se vztahovat na případy vymezené předmětem jeho úpravy (do nichž tato navržená úprava nezasahuje), nikoli na další situace, které ponechává neřešeny.
- Z toho důvodu se navrhuje stanovit i pro případy, které zdravotnické právní předpisy neřeší, že ošetřovanému musí být vysvětleno, jaký je jeho zdravotní stav, jaká péče byla zvolena a proč, jaké jiné výkony přicházejí v úvahu, jaký se očekává výsledek a jaká rizika péči o zdraví provázejí.

Vztah OZ a ZZS

- ***Lex specialis derogat legi generali...?***
- § 34 odst. 2 ZZS: *Písenná forma souhlasu se vyžaduje, pokud tak stanoví jiný právní předpis nebo pokud tak s ohledem na charakter poskytovaných zdravotních služeb určí poskytovatel. Souhlas s hospitalizací musí být vždy v písemné formě.*
- § 96 odst. 1 OZ: *Souhlas k zásahu do integrity člověka vyžaduje písemnou formu, má-li být oddělena část těla, která se již neobnoví.*

Smlouva o péči o zdraví

- § 2636/1 OZ: *Smlouvou o péči o zdraví se poskytovatel vůči příkazci zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví ošetřovaného, ať již je jím příkazce nebo třetí osoba.*
- Poskytovatel FO/PO (§ 2914 OZ)
- Příkazce FO/PO
- Ošetřovaný FO

Smlouva o péči o zdraví

- Postup lege artis
- Informační povinnost
- Povinnost mlčenlivosti

- Poskytnutí zdravotních služeb bez souhlasu
- Dříve vyslovené přání
- Zástupný souhlas
- Poskytování zdravotních služeb nezletilému

Zákon o zdravotních službách

- Zdravotní služby
  - Poskytování **zdravotní péče** zdravotnickými pracovníky
  - Konzultační služby
  - Nakládání s tělem zemřelého
  - Zdravotnická záchranná služba
  - Zdravotnická dopravní služba a přeprava pacientů
  - Činnost odběrových zařízení, transfuzní služba
  - Protialkoholní a proti toxikomanická léčba

Zákon o zdravotních službách

- Zdravotní péče
  - Soubor činností a opatření za účelem
    - předcházení, odhalení a odstranění nemoci, vady nebo zdravotního stavu (dále jen „nemoc“),
    - udržení, obnovení nebo zlepšení zdravotního a funkčního stavu,
    - udržení a prodloužení života a zmírnění utrpení,
    - pomoci při reprodukci a porodu,
    - posuzování zdravotního stavu,
  - Preventivní, diagnostické, léčebné, léčebně rehabilitační, ošetrovatelské a jiné **zdravotní výkony**
  - Odborné lékařské vyšetření podle zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon o zdravotních službách

- Zdravotní péče (**druhy**)
  - Neodkladná, akutní, nezbytná, plánovaná
  - Preventivní, diagnostická, dispenzární, léčebná, posudková, léčebně rehabilitační, ošetrovatelská, paliativní, lékárenská
- Zdravotní péče (**formy**)
  - Ambulantní
  - Jednodenní
  - Lůžková
  - Zdravotní péče poskytovaná ve vlastním sociálním prostředí pacienta

Lege artis

- § 4/5 ZZS: Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb **podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů**, při respektování **individuality pacienta**, s ohledem na **konkrétní podmínky a objektivní možnosti**.
- § 2643/1 OZ: Poskytovatel postupuje podle smlouvy s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly svého oboru.
- Čl. 4 ÚoBM: Jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy.
- § 11/1 ZoPoZL: Zdravotní péči poskytují zdravotnická zařízení státu, obcí, fyzických a právnických osob v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy (...).
- § 7 odst. 2 písm. e) stavovského předpisu č. 1 ČLK ze dne 1. 11. 2000: *Člen lékařské komory je povinen dodržovat (i) **závazná stanoviska k odborným problémům a stavovské předpisy.***

Lege artis

- Nedodržení pravidel vědy a medicínských způsobů
- V mezích daných
  - Rozsahem svého zařazení podle úkolů a pracovního zařazení
  - Konkrétními podmínkami a objektivních možností
- Lege artis **stricto sensu**: postup v medicínsko-technickém směru
- Lege artis **largo sensu**: celistvé poskytování zdravotních služeb (organizace, komunikace...)
  - Včetně informovaného souhlasu

Lege artis

- Postup non lege artis
  - Zaviněný i nedbalostní
  - Chyba v diagnóze
  - Chyba ve zvoleném léčebném postupu
  - Chyba v technice provedení zdravotnického výkonu
  - Chyba v ošetrovatelské péči
  - Nedostatečná odbornost, neprovedení diagnostických opatření
- Hodnocení *ex ante*
- Odpovědnost za postup x odpovědnost za výsledek

Lege artis

- Sekundární účel operace (III. ÚS 2253/13)
- Absence / nedostatečné poučení (25 Cdo 1381/2013)
- Vitium artis (25 Cdo 4223/2009)
  - Nechtěný, nevědomý x nezaviněný
  - Malá chyba, nezdár v jednom bodě jinak zdařilého postupu
- Péče řádného odborníka (OZ) x náležitá odborná úroveň (ZZS)

Lege artis

- ZZS – poskytování zdravotních služeb
  - Podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů
  - Při respektování individuality pacienta
  - S ohledem na konkrétní podmínky
  - A individuální možnosti
- Podmínky konkrétního pracoviště
- Objektivní možnosti zdravotní péče

Lege artis

- Pravidla vědy a uznávané medicínské postupy
  - Soubor profesních a etických pravidel (vývoj)
  - Odborný konsensus – odborné publikace, výsledky výzkumů, doporučené postupy a metodiky MZ, ČLK
    - Účinné ověřené, bezpečné, vhodné pro pacienty
    - Alespoň pro relevantní část lékařské veřejnosti
  - Závazná stanoviska ČLK (§ 2/2/i zákona o ČLK),
  - Jiné dokumenty: nezávazná doporučení (8 Tdo 1421/2008)
    - Materializované vyjádření odborného konsensu

Lege artis

- Individualita pacienta
  - Poskytování zdravotních služeb jen na základě souhlasu
  - Vhodné kroky směřující k podpoře zdraví pacienta
  - Úleva od bolesti vzhledem k psychickému zdraví pacienta
  - Každý postup vzhledem ke konkrétnímu zdravotního problému konkrétního pacienta
  - Volba zdravotnického postupu
  - Individuální neléčitelnost: modifikace standardních léčebných postupů, aplikace dosud nezavedených metod
- Zákrok s následnou jizvou: dělník x modelka

Lege artis

- Konkrétní podmínky a objektivní možnosti
  - Podmínky konkrétního pracoviště
  - Objektivní možnosti lékařské péče
  - Ideální medicína x medicína reálně dostupná
  - Povinnost předat doporučení ke specialistovi (§ 47 ZZS)
- *Př. RZS přivezla do porodnice pražské nemocnice pacientku s již probíhajícím překotným porodem. Zdravotničtí pracovníci ji ale odmítli přijmout s odkazem na dva probíhající složité porody. Posádka RZS tak pacientku na nosítkách přepravila zpět do vozidla. Protože však již nebylo pro postup porodu možné převést pacientku do jiného zařízení, tak pacientka porodila ve vozidle RZS na parkovišti nemocnice.*

Leonid Ivanovič Rogozov (1934 – 2000), Novolazarevskaya – Antarktida, 1961

Informovaný souhlas

- Svobodný – bez nátlaku
- Informovaný – podání informací podle § 31 ZSS
  - X vzdání se práva na podání informací (§ 32 ZZS)
- Při informovaném souhlasu poskytovatel zajistí
  - Srozumitelný a dostatečný způsob poučení o zdravotním stavu, léčebném postupu a o jeho změnách
  - Umožnění kladení otázek (pacient, opatrovník, zástupce)

Informovaný souhlas

- Podávané informace obsahují údaje o
  - Příčině a původu nemoci (známost), stádium a vývoj
  - Účel, povaha, předpokládaný přínos, důsledky a rizika léčby
  - Možnosti jiné léčby, jejích rizicích, vhodnosti a přínosu
  - Další potřebné léčbě
  - Omezení a doporučení ve způsobu života
  - Možnosti vzdát se práva na informace, určit osoby pro podávání informací, zakázat zveřejňovat informace
- Povinnost provést záznam o podaných informacích
- Nepodává se: pacient pro zdravotní stav nevnímá

Informovaný souhlas

- Písemná forma souhlasu
  - Souhlas s hospitalizací
  - Stanoví tak jiný právní předpis
    - Souhlas s odběrem orgánů (§ 3/2/b/1 transplantačního z.)
    - Má-li být odňata část těla, která se neobnoví (§ 96/1 OZ)
    - Lékařský pokus na člověku (§ 96/2/a OZ)
    - Zákrok, který zdravotní stav nevyžaduje (§ 96/2/b OZ)
      - X kosmetické služby
  - § 97/2 OZ: ***Nevyžaduje-li se pro souhlas písemná forma, má se za to, že byl udělen. Při nejistotě, zda byl souhlas odvolán v jiné než písemné formě, se má za to, že k odvolání nedošlo.***
  - 25 Cdo 1381/2013 – pokud IS neposkytl, musí prokázat, že by se zdravotní službou souhlas za plného poučení nesouhlasil

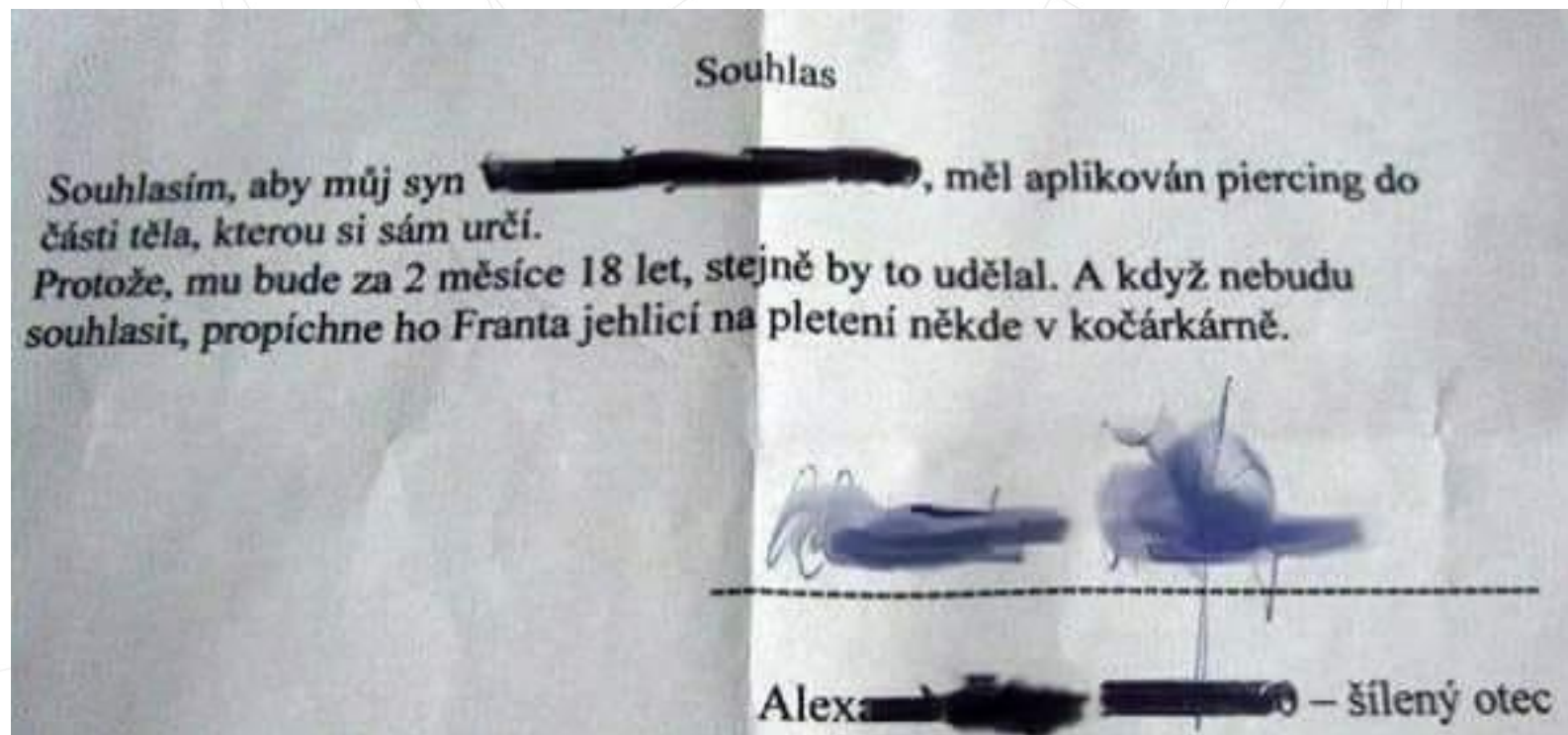

Nezletilý pacient

- Nezletilému pacientovi se zdravotní služby poskytují **se souhlasem** jeho zákonného zástupce (ZoPoZL)
- § 35/1 ZZS: Pro vyslovení souhlasu s poskytnutím ZS nezletilému pacientovi se použijí předpisy **upravující svéprávnost** s tím, že nezletilému pacientovi lze ZS **na základě jeho souhlasu** poskytnout, jestliže je provedení takového úkonu **přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku**
- High Court UK: *Hannah Jones v. Hereford County Hospital*

Nezletilý pacient

Pacient je schopný udělit souhlas

- Souhlas zákonného zástupce se nevyžaduje
- Ledaže – výjimky
  - Interrupce, sterilizace, odběr krve...
  - Příklad dle § 95 NOZ mimo poskytování ZS

Pacient NENÍ schopný udělit souhlas

- Zákonný zástupce **souhlasí** (vůle pacienta nelze zjistit)
- Zákonný zástupce **souhlasí** + pacient **neodporuje**
- Zákonný zástupce **souhlasí** + pacient **ODPORUJE**
- Zákonný zástupce **NESOUHLASÍ** + pacient **neodporuje**
- Zákonný zástupce **NESOUHLASÍ** + pacient **ODPORUJE**

Nezletilý pacient

- Nezletilému pacientovi se zdravotní služby poskytují **se souhlasem** jeho zákonného zástupce (ZoPoZL)
- § 35/1 ZZS: Pro vyslovení souhlasu s poskytnutím ZS nezletilému pacientovi se použijí předpisy **upravující svéprávnost** s tím, že nezletilému pacientovi lze ZS **na základě jeho souhlasu** poskytnout, jestliže je provedení takového úkonu **přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku**
- High Court UK: *Hannah Jones v. Hereford County Hospital*

Odvolání souhlasu

- § 34/4 ZZS: Pacient může svůj souhlas s poskytnutím zdravotních služeb odvolat. Odvolání souhlasu **není účinné**, pokud již bylo započato provádění zdravotního výkonu, jehož přerušeni může způsobit vážné poškození zdraví nebo ohrožení života pacienta.
- § 97 OZ: Udělený souhlas může být odvolán v jakékoli formě, i když se pro udělení souhlasu vyžaduje písemná forma.
- Čl. 5/3 ÚoBM: Dotčená osoba může kdykoli svobodně svůj souhlas odvolat.

Určení osoby, zástupný souhlas

- Pro poskytování informací o zdravotním stavu
- Pro pořizování výpisů z dokumentace
- Pro vyslovení (ne)souhlasu s poskytnutím péče
  - Manžel / partner → rodič → jiná svéprávná osoba blízká
- X zákaz poskytovat informace
  - Ochrana zdraví pacientů, vč. informací o pitvě

Určení osoby, zástupný souhlas

- Pro poskytování informací o zdravotním stavu
- Pro pořizování výpisů z dokumentace
- Pro vyslovení (ne)souhlasu s poskytnutím péče
  - Manžel / partner → rodič → jiná svéprávná osoba blízká
- X zákaz poskytovat informace
  - Ochrana zdraví pacientů, vč. informací o pitvě
- § 101 OZ: *Má-li být zasaženo do integrity člověka neschopného úsudku způsobem zanechávajícím trvalé, neodvratitelné a vážné následky nebo způsobem spojeným s vážným nebezpečím pro jeho život nebo zdraví, lze zákrok provést jen s přivolením soudu. Tím není dotčeno ustanovení § 99.*

Dříve vyslovené přání

- Pro případ, že se pacient dostane do stavu, který mu neumožní vyjádřit (ne)souhlas se zdravotní péčí
  - Písemná forma, úředně ověřený podpis, součást dokument.
  - Zvláštní forma – přímo do dokumentace (prostý podpis)
- Poskytovatel bude brát zřetel na dříve vyslovené přání
- Není třeba respektovat – vývoj vědy
- Nelze respektovat – přímé způsobení smrti, ohrožení života jiné osoby, ukončení léčby by bylo smrtí
- Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 25. 6. 2010, sp. zn. **2 Str 454/09**

Poskytnutí péče bez souhlasu

- Poskytnutí neodkladné péče
  - Zdravotní stav neumožňuje souhlas vyslovit (x DVP)
  - Léčba vážné duševní poruchy → vážné poškození zdraví
- Hospitalizace
  - Zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče
  - Ohrožuje své okolí nebo sebe (bezprostředně a závažně), duševní porucha / ovlivnění, hrozbu nelze odvrátit jinak
  - Veřejnoprávní důvody
    - PMR uložení ochranného léčení – lůžkové péče
    - Zákon o ochraně veřejného zdraví – izolace, karanténa
    - Nařízení vyšetření zdravotního stavu (TŘ, ZŘS)
- Poskytnutí jiných zdravotních služeb
  - Zákon o ochraně veřejného zdraví (např. očkování)
  - Záchytná služba

Poskytnutí péče bez souhlasu

- Oznamovací povinnost poskytovatele zdravotních služeb do 24 hodin od
  - Hospitalizace pacienta bez jeho souhlasu
  - Dodatečného omezení pacienta přes původní souhlas
    - Úchop, ochranné pásy / kurty, síťové lůžko (x záchytky)
    - Místnost s bezpečným pobytem, ochranný kabátek / vesta
    - Psychofarmaka → omezení volného pohybu pacienta
- Oznámení okresnímu soudu dle obvodu

Volba poskytovatele

- Možnost poskytovatele odmítnout
    - Překročení únosného pracovního zatížení / kapacita
    - Vzdálenostní znemožnění návštěvní služby (praktik, děti)
    - Pojištěnec jiné než smluvní pojišťovny
  - Možnost poskytovatele ukončit péči o pacienta
    - Pacienta předá s jeho souhlasem do péče jiného poskytovatele
    - Pominou důvody pro poskytnutí zdravotní služby
    - Pacient vysloví nesouhlas s poskytováním všech zdrav. sl.
    - Pacient omezuje práva ostatních pacientů
    - Pacienta přestal poskytovat součinnost (x pro nemoc)
- Nesmí dojít k ohrožení života či zdraví pacienta

Poskytování veterinární péče

- Smlouva o provedení odborného veterinárního úkonu (zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči)
- § 2430 a násl. OZ: *Příkazní smlouvou se příkazník zavazuje obstarat záležitost příkazce.*
  - Povinnost jednat s odbornou péčí... § 5 OZ
- Analogická aplikace smlouvy o péči o zdraví?
  - Poučení ošetřovaného – písemní forma?
  - Limita lege artis
  - Mlčenlivost?

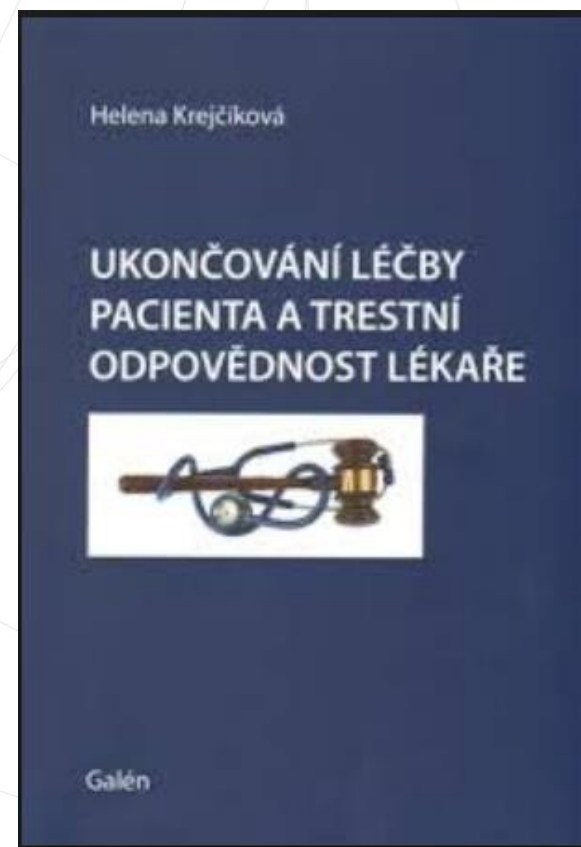
Témata seminárních prací

- Poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi
- Je informovaný souhlas okolností vylučující protiprávnost?
- Lze na smlouvu o poskytování veterinární péče analogicky aplikovat pravidla platná pro smlouvu o péči o zdraví?

Univerzita Palackého
v Olomouci

Literatura

Univerzita Palackého
v Olomouci

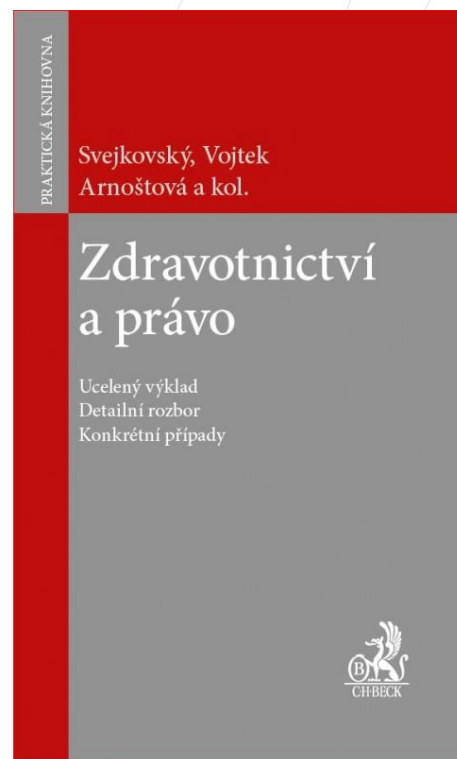
Literatura

Univerzita Palackého
v Olomouci

Literatura

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost

jan.grepl01@upol.cz